

ΘΕΜΑΤΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α: Από την Αγροτική Οικονομία στην Αστικοποίηση

Σταματέλος Χρήστος, Φιλολόγος

Γ. ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 20^Ο ΑΙ.

1. Το αγροτικό ζήτημα

- Ως το 19^ο αι. = ο αγροτικός χώρος κυριαρχούσε παραγωγικά και κοινωνικά στον ανθρώπινο πολιτισμό.
- Με τη βιομηχανική επανάσταση = οι εξελίξεις άσκησαν πιέσεις στον αγροτικό χώρο, η κυριαρχία του άρχισε να υποχωρεί στον «δυτικό κόσμο» ⇒ η Ελλάδα βιάδιζε προς την ίδια κατεύθυνση, αλλά με πιο αργούς ρυθμούς.

Σταματέλος Χρήστος, Φιλολόγος

Στοιχεία που τεκμηριώνουν αυτή την εξέλιξη: η κατοχή γης έπαυσε να είναι πηγή εξουσίας και κοινωνικού-ταξικού κύρους.

- Αγροτική Μεταρρύθμιση = κατάργηση των μεγάλων ιδιοκτησιών.
- Εμφάνιση μικρών παραγωγικών μονάδων, οικογενειακού χαρακτήρα, που ανταποκρίνονταν στις νέες συνθήκες.

Σταματέλος Χρήστος, Φιλόλογος

➤ **Το αγροτικό ζήτημα στην Ελλάδα**
⇒ δε γνώρισε τις εντάσεις άλλων βαλκανικών ή ευρωπαϊκών κρατών.

✕ **1821-1828** (επανάσταση):

- Προοδευτική διανομή εθνικών γαιών ⇒ αγρότες με μικρές ή μεσαίες ιδιοκτησίες.
- Ύπαρξη λίγων «τσιφλικιών» σε Αττική και Εύβοια.

- ✱ **Μετά το 1864 (Επτάνησα) & 1881 (Θεσσαλία-Άρτα):** τίθεται ζήτημα μεγάλης ιδιοκτησίας $\Rightarrow$ «τσιφλίκια»
- Αγορά από πλούσιους Έλληνες του εξωτερικού
- Διατήρηση του θεσμού των κολίγων.
- Άσκηση πιέσεων για κερδοσκοπία.
- Πίεση για υψηλούς δασμούς στο εισαγόμενο από τη Ρωσία σιτάρι.
- Πρόκληση τεχνητών ελλείψεων.

Σταματέλος Χρήστος, Φιλολόγος

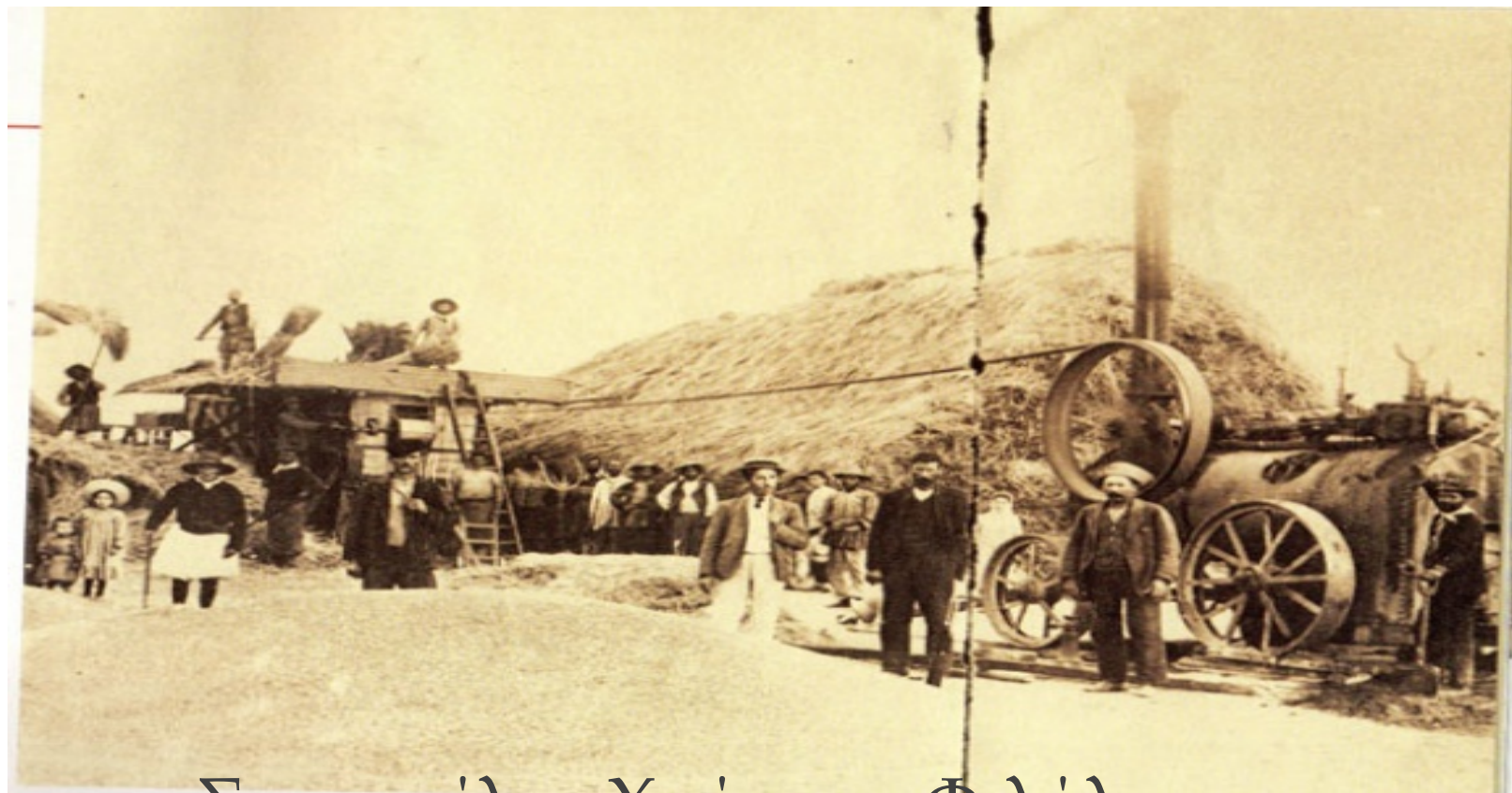
Μεγάλες ιδιοκτησίες γης στην Οθωμανική αυτοκρατορία που ανήκαν σε ένα πρόσωπο. Περιλάμβαναν χωριά και καλλιεργήσιμες γαίες, τις οποίες καλλιεργούσαν υποχρεωτικά προς όφελος του ιδιοκτήτη αγρότες που κατοικούσαν στην περιοχή των τσιφλικιών. Αυτοί ονομάζονταν κολίγοι, δεν μπορούσαν να εγκαταλείψουν τη γενέθλια γη, είχαν την υποχρέωση να δίνουν στον ιδιοκτήτη ένα ποσοστό από τα προϊόντα που παρήγαγαν και να του παρέχουν διάφορες υπηρεσίες χωρίς πληρωμή.

Σταματέλος Χρήστος, Φιλόλογος

Το 1881 με την προσάρτηση της Θεσσαλίας στην υπόλοιπη Ελλάδα, δημιουργήθηκε το αγροτικό ζήτημα. Οι αγρότες της Θεσσαλίας ήλπιζαν ότι η απελευθέρωση θα έφερνε και τη διανομή της γης στους ακτήμονες και θα δικαιώνονταν έτσι οι μακροχρόνιοι αγώνες τους εναντίον των Τούρκων.

Επειδή η απελευθέρωση δεν έγινε επαναστατικά, οι Τούρκοι ιδιοκτήτες των τσιφλικιών είχαν το δικαίωμα να πουλήσουν φεύγοντας τις περιουσίες τους, κυρίως σε πλούσιους Έλληνες. Οι καινούργιοι τσιφλικάδες ήταν πλούσιοι ομογενείς του παροικιακού ελληνισμού. Οι περισσότεροι από αυτούς δεν έμεναν ποτέ στα τσιφλίκια και ανέθεσαν τη διαχείρισή τους σε επιστάτες – διαχειριστές.

Σταματέλος Χρήστος, Φιλόλογος

✖ 1907:

- Δημιουργία εντάσεων στον αγροτικό χώρο.
- Ψήφιση νόμων για απαλλοτριώσεις και διανομή σε ακτήμονες.
- Αδυναμία εφαρμογής $\Rightarrow$ αγροτικές εξεγέρσεις (Κιλελέρ, 1910).
- Το πρόβλημα παρέμεινε άλυτο μέχρι τους Βαλκανικούς πολέμους.
- Έγινε πιο περίπλοκο με την εμπλοκή μουσουλμάνων ιδιοκτητών μεγάλων εκτάσεων.

Σταματέλος Χρήστος, Φιλολόγος

*** 1917:** Ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης από την κυβέρνηση Βενιζέλου στη Θεσσαλονίκη.

Στόχοι :

- α) Στήριξη και πολλαπλασιασμός των ελληνικών ιδιοκτησιών γης.
- β) Αποκατάσταση των προσφύγων.
- γ) Πρόληψη των κοινωνικών εντάσεων στον αγροτικό χώρο.
- Μετά τον πόλεμο βασικό ζήτημα αναδείχτηκε η αποκατάσταση των προσφύγων.

Σταματέλος Χρήστος, Φιλολόγος

✖ Αποτελέσματα Μεταρρύθμισης (1917-1925):

- Αναδιανομή γης $\Rightarrow$ Μακεδονία 85%, Θεσσαλία 68%, (Πανελλαδικά 40%)
- Η αγροτική οικονομία οδηγήθηκε σε καθεστώς μικροϊδιοκτησίας.
- Δυσκολία στην εμπορευματοποίηση της παραγωγής $\Rightarrow$ οι αγρότες θύματα των εμπορών.
- Ίδρυση Αγροτικής Τράπεζας, οργανισμών παρέμβασης και συνεταιρισμών.
- Αποφυγή εντάσεων όπως σε άλλες χώρες (Ισπανία, Βουλγαρία, Ρουμανία).

Σταματέλος Χρήστος, Φιλολόγος

Πίνακας 7

Απαλλοτριώσεις μεγάλων αγροτικών ιδιοκτησιών

ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΩΝ
1917-1920	64
1921-1922	12
1923-1925	1.203

Σταματέλος Χρήστος, Φιλολόγος

Ανάλυση πίνακα:

Ο πίνακας παρουσιάζει τις απαλλοτριώσεις που έγιναν σε μεγάλες αγροτικές ιδιοκτησίες κατά τα έτη 1917-20, 1921-22, 1923-25. Πρόκειται για πρωτοβουλίες των ελληνικών κυβερνήσεων στα πλαίσια της αγροτικής μεταρρύθμισης και της επίλυσης του αγροτικού και του προσφυγικού προβλήματος.

Σταματέλος Χρήστος, Φιλολόγος

- **1917-1920:** Είναι η περίοδος που ο Ελ. Βενιζέλος, από τον κράτος της Θεσ/νίκης αποφασίζει την ολοκλήρωση της αγροτικής μεταρρύθμισης που έχει ξεκινήσει μερικά χρόνια πριν (1907) αλλά έχει παραμείνει ανολοκλήρωτη. Εκείνη την περίοδο θα απαλλοτριωθούν 64 μεγάλες αγροτικές ιδιοκτησίες προς όφελος των μικροκαλλιεργητών και το μέτρο θα αρχίσει να εφαρμόζεται σταδιακά.

- **1921-1922:** Ήδη βρισκόμαστε στην περίοδο του μικρασιατικού πολέμου. Ο Βενιζέλος έχει ηττηθεί πολιτικά και στην ηγεσία της χώρας βρίσκονται οι αντίπαλοί του που δεν έχουν καμία διάθεση να εφαρμόσουν ένα βενιζελικό μέτρο το οποίο μάλιστα είχαν πολεμήσει για να μην εφαρμοστεί όταν βρίσκονταν στην αντιπολίτευση.

Οι 12 απαλλοτριώσεις που καταγράφονται αυτήν την περίοδο είναι απαλλοτριώσεις που γίνονται από κεκτημένη ταχύτητα από τη βενιζελική περίοδο και είναι και οι τελευταίες πριν καταργηθεί το μέτρο από την αντιβενιζελική κυβέρνηση.

Σταματέλος Χρήστος, Φιλόλογος

- **1923-1925:** Η μικρασιατική καταστροφή έχει ολοκληρωθεί και οι πρόσφυγες συρρέουν κατά εκατοντάδες χιλιάδες στην Ελλάδα. Η επανενεργοποίηση του μέτρου της διανομής της γης κρίνεται απαραίτητη για να προλάβει τη δημιουργία εντάσεων στον αγροτικό χώρο. Ως αποτέλεσμα αυτή την περίοδο θα διανεμηθούν 1.203 μεγάλες αγροτικές ιδιοκτησίες σε πρόσφυγες και ακτήμονες.

Σταματέλος Χρήστος, Φιλολόγος

2. Τα πρώτα βήματα του εργατικού κινήματος

- Διαφορές στην ανάπτυξη του εργατικού κινήματος σε σχέση με τις ευρωπαϊκές χώρες.
- Τέλη 19^{ου} αι. = μικρές σοσιαλιστικές ομάδες και εργατικές ομαδοποιήσεις με μικρή επιρροή (≠ Δύση ή Βαλκάνια).

Σταματέλος Χρήστος, Φιλολόγος

Λόγοι:

1. Απουσία σύγχρονων βιομηχανικών μονάδων.
2. Έλλειψη σταθερού εργατικού δυναμικού (εργάτες από το εξωτερικό ή πρόσκαιρης απασχόλησης βλ. διώρυγα)
3. Πιο σταθερό δυναμικό σε μεταλλευτικές επιχειρήσεις, (βλ. Λαύριο, όπου είχαμε και τις πρώτες εξεγέρσεις).
4. Η «Μεγάλη Ιδέα» λειτουργούσε ανασταλτικά για την ανάπτυξη και διάδοση κοινωνικών και ταξικών ιδεολογιών.

Σταματέλος Χρήστος, Φιλολόγος

Εικόνα του Λαυρίου. Οι απεργίες που πραγματοποιήθηκαν στο Λαύριο στις δεκαετίες του 1880 και του 1890 υπήρξαν οι πρώτες σημαντικές εργατικές κινητοποιήσεις στο ελληνικό κράτος.

Αγριαντώνη, Χ., Μπελαβίλας, Ν., *Ιστορικός Βιομηχανικός Εξοπλισμός στην Ελλάδα*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Ε.Μ.Π. - Εκδόσεις Οδυσσέας, Αθήνα 1998, σ. 110.

Σταματέλος Χρήστος, Φιλόλογος

➤ **Μετά τους Βαλκανικούς:**

- Ενσωμάτωση της Θεσ/νίκης ⇒ σημαντικό βιομηχανικό και κοσμοπολίτικο κέντρο.
- Ύπαρξη Φεντερασιόν = πολυεθνική, σοσιαλιστική εργατική οργάνωση (ιδρύθηκε από Εβραίους εργάτες).
- Διάδοση εργατικής και σοσιαλιστικής ιδεολογίας στη χώρα.

Σταματέλος Χρήστος, Φιλόλογος

9780190238225, 9780190238225

EXPLANATION

1. 2d. 1st. 2d. — 1st. 2d. 3d. 4th. 5th. 6th. 7th. 8th. 9th. 10th. 11th. 12th. 13th. 14th. 15th. 16th. 17th. 18th. 19th. 20th. 21st. 22nd. 23rd. 24th. 25th. 26th. 27th. 28th. 29th. 30th. 31st. 32nd. 33rd. 34th. 35th. 36th. 37th. 38th. 39th. 40th. 41st. 42nd. 43rd. 44th. 45th. 46th. 47th. 48th. 49th. 50th. 51st. 52nd. 53rd. 54th. 55th. 56th. 57th. 58th. 59th. 60th. 61st. 62nd. 63rd. 64th. 65th. 66th. 67th. 68th. 69th. 70th. 71st. 72nd. 73rd. 74th. 75th. 76th. 77th. 78th. 79th. 80th. 81st. 82nd. 83rd. 84th. 85th. 86th. 87th. 88th. 89th. 90th. 91st. 92nd. 93rd. 94th. 95th. 96th. 97th. 98th. 99th. 100th. 101st. 102nd. 103rd. 104th. 105th. 106th. 107th. 108th. 109th. 110th. 111th. 112th. 113th. 114th. 115th. 116th. 117th. 118th. 119th. 120th. 121st. 122nd. 123rd. 124th. 125th. 126th. 127th. 128th. 129th. 130th. 131st. 132nd. 133rd. 134th. 135th. 136th. 137th. 138th. 139th. 140th. 141st. 142nd. 143rd. 144th. 145th. 146th. 147th. 148th. 149th. 150th. 151st. 152nd. 153rd. 154th. 155th. 156th. 157th. 158th. 159th. 160th. 161st. 162nd. 163rd. 164th. 165th. 166th. 167th. 168th. 169th. 170th. 171st. 172nd. 173rd. 174th. 175th. 176th. 177th. 178th. 179th. 180th. 181st. 182nd. 183rd. 184th. 185th. 186th. 187th. 188th. 189th. 190th. 191st. 192nd. 193rd. 194th. 195th. 196th. 197th. 198th. 199th. 200th. 201st. 202nd. 203rd. 204th. 205th. 206th. 207th. 208th. 209th. 210th. 211th. 212th. 213th. 214th. 215th. 216th. 217th. 218th. 219th. 220th. 221st. 222nd. 223rd. 224th. 225th. 226th. 227th. 228th. 229th. 230th. 231st. 232nd. 233rd. 234th. 235th. 236th. 237th. 238th. 239th. 240th. 241st. 242nd. 243rd. 244th. 245th. 246th. 247th. 248th. 249th. 250th. 251st. 252nd. 253rd. 254th. 255th. 256th. 257th. 258th. 259th. 260th. 261st. 262nd. 263rd. 264th. 265th. 266th. 267th. 268th. 269th. 270th. 271st. 272nd. 273rd. 274th. 275th. 276th. 277th. 278th. 279th. 280th. 281st. 282nd. 283rd. 284th. 285th. 286th. 287th. 288th. 289th. 290th. 291st. 292nd. 293rd. 294th. 295th. 296th. 297th. 298th. 299th. 300th. 301st. 302nd. 303rd. 304th. 305th. 306th. 307th. 308th. 309th. 310th. 311th. 312th. 313th. 314th. 315th. 316th. 317th. 318th. 319th. 320th. 321st. 322nd. 323rd. 324th. 325th. 326th. 327th. 328th. 329th. 330th. 331st. 332nd. 333rd. 334th. 335th. 336th. 337th. 338th. 339th. 340th. 341st. 342nd. 343rd. 344th. 345th. 346th. 347th. 348th. 349th. 350th. 351st. 352nd. 353rd. 354th. 355th. 356th. 357th. 358th. 359th. 360th. 361st. 362nd. 363rd. 364th. 365th. 366th. 367th. 368th. 369th. 370th. 371st. 372nd. 373rd. 374th. 375th. 376th. 377th. 378th. 379th. 380th. 381st. 382nd. 383rd. 384th. 385th. 386th. 387th. 388th. 389th. 390th. 391st. 392nd. 393rd. 394th. 395th. 396th. 397th. 398th. 399th. 400th. 401st. 402nd. 403rd. 404th. 405th. 406th. 407th. 408th. 409th. 410th. 411th. 412th. 413th. 414th. 415th. 416th. 417th. 418th. 419th. 420th. 421st. 422nd. 423rd. 424th. 425th. 426th. 427th. 428th. 429th. 430th. 431st. 432nd. 433rd. 434th. 435th. 436th. 437th. 438th. 439th. 440th. 441st. 442nd. 443rd. 444th. 445th. 446th. 447th. 448th. 449th. 450th. 451st. 452nd. 453rd. 454th. 455th. 456th. 457th. 458th. 459th. 460th. 461st. 462nd. 463rd. 464th. 465th. 466th. 467th. 468th. 469th. 470th. 471st. 472nd. 473rd. 474th. 475th. 476th. 477th. 478th. 479th. 480th. 481st. 482nd. 483rd. 484th. 485th. 486th. 487th. 488th. 489th. 490th. 491st. 492nd. 493rd. 494th. 495th. 496th. 497th. 498th. 499th. 500th. 501st. 502nd. 503rd. 504th. 505th. 506th. 507th. 508th. 509th. 510th. 511th. 512th. 513th. 514th. 515th. 516th. 517th. 518th. 519th. 520th. 521st. 522nd. 523rd. 524th. 525th. 526th. 527th. 528th. 529th. 530th. 531st. 532nd. 533rd. 534th. 535th. 536th. 537th. 538th. 539th. 540th. 541st. 542nd. 543rd. 544th. 545th. 546th. 547th. 548th. 549th. 550th. 551st. 552nd. 553rd. 554th. 555th. 556th. 557th. 558th. 559th. 560th. 561st. 562nd. 563rd. 564th. 565th. 566th. 567th. 568th. 569th. 570th. 571st. 572nd. 573rd. 574th. 575th. 576th. 577th. 578th. 579th. 580th. 581st. 582nd. 583rd. 584th. 585th. 586th. 587th. 588th. 589th. 590th. 591st. 592nd. 593rd. 594th. 595th. 596th. 597th. 598th. 599th. 600th. 601st. 602nd. 603rd. 604th. 605th. 606th. 607th. 608th. 609th. 610th. 611th. 612th. 613th. 614th. 615th. 616th. 617th. 618th. 619th. 620th. 621st. 622nd. 623rd. 624th. 625th. 626th. 627th. 628th. 629th. 630th. 631st. 632nd. 633rd. 634th. 635th. 636th. 637th. 638th. 639th. 640th. 641st. 642nd. 643rd. 644th. 645th. 646th. 647th. 648th. 649th. 650th. 651st. 652nd. 653rd. 654th. 655th. 656th. 657th. 658th. 659th. 660th. 661st. 662nd. 663rd. 664th. 665th. 666th. 667th. 668th. 669th. 670th. 671st. 672nd. 673rd. 674th. 675th. 676th. 677th. 678th. 679th. 680th. 681st. 682nd. 683rd. 684th. 685th. 686th. 687th. 688th. 689th. 690th. 691st. 692nd. 693rd. 694th. 695th. 696th

INDEX

TOP SECRET//SI//NF//NOFORN

1981, and the 1982-1983 period. The 1981-1982 period was characterized by a sharp decline in the number of immigrants, while the 1982-1983 period was characterized by a sharp increase. The 1981-1982 period was characterized by a sharp decline in the number of immigrants, while the 1982-1983 period was characterized by a sharp increase.

Die beiden Autoren haben sich in der ersten Auflage des Buches mit dem Thema der "Kultur der Politik" beschäftigt. In der zweiten Auflage haben sie sich mit dem Thema der "Politik der Kultur" beschäftigt. Das Buch ist in zwei Teile gegliedert. Der erste Teil behandelt die "Kultur der Politik" und der zweite Teil die "Politik der Kultur".

[illegible][illegible]

Platen E. Drageulle

17

Η εφημερίδα
Αβάντι όργανο της
Φεντερασιόν

Σταματέλος Χρήστος, Φιλολόγος

- ➤ **Α' Παγκόσμιος Πόλεμος:**

1. η ελληνική κοινωνία δέχεται πιέσεις
2. εμπλοκή σε διεθνείς υποθέσεις
3. αντίκτυπος της ρωσικής επανάστασης

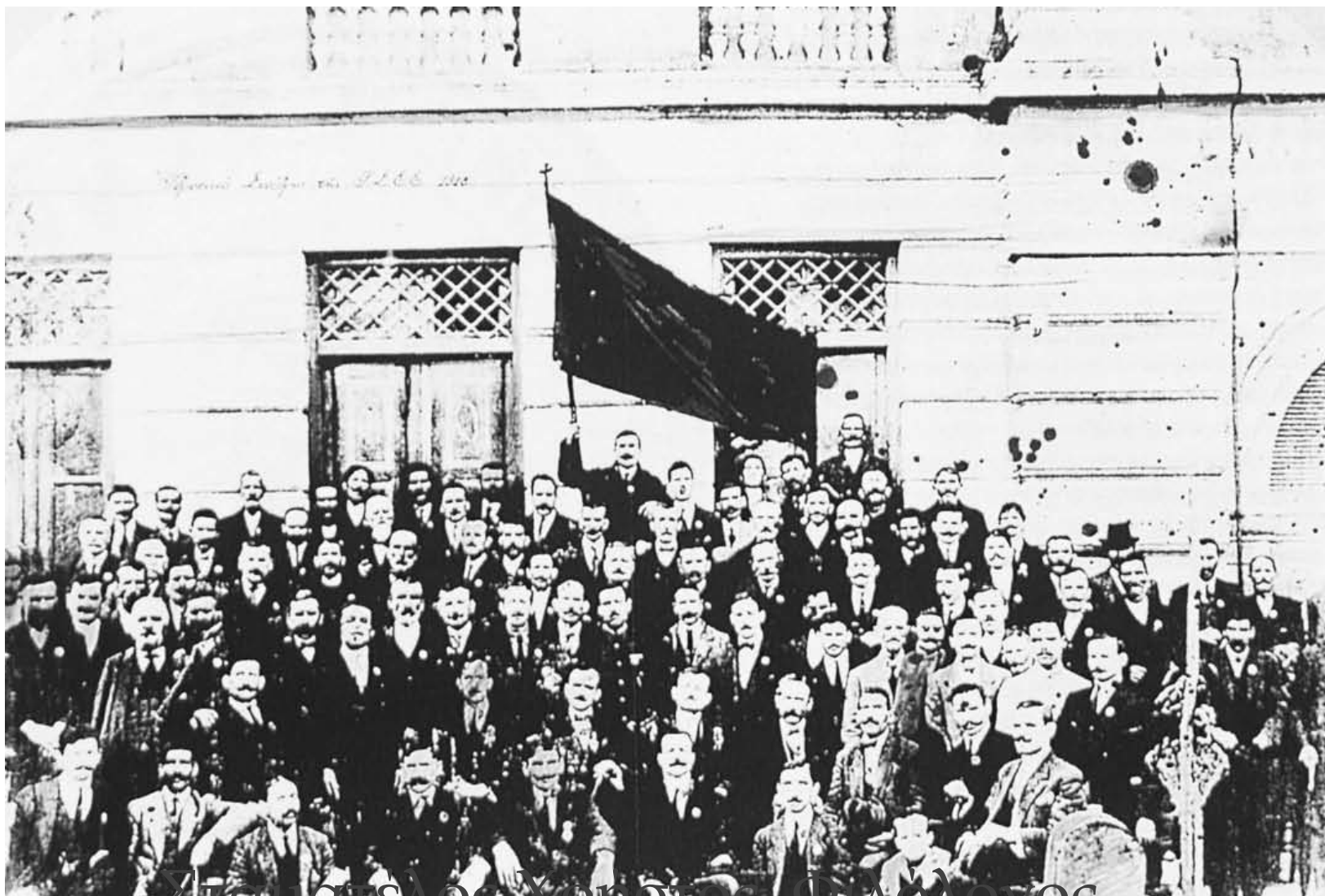
➔ **Αποτελέσματα:**

- Ίδρυση της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας (ΓΣΕΕ, 1918).
- Ίδρυση Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος Ελλάδας (ΣΕΚΕ, 1918).
- Μετονομασία σε Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας (ΚΚΕ, 1924).
- Προσχώρηση του ΚΚΕ στην 3^η Κομμουνιστική Διεθνή.

Σταματέλος Χρήστος, Φιλολόγος

Μέλη του ιδρυτικού συνεδρίου της ΓΣΕΕ, 21-28 Οκτ. 1918

(Αρχείο ΓΣΕΕ)

Σταμάτελος Χρήστος, Φιλολόγος

Παράθεμα, σελ. 47:

«Οι συνθήκες εργασίας των εργατών στην Ελλάδα»

Το παράθεμα αναφέρεται στις συνθήκες εργασίας των Ελλήνων εργατών κατά την πρώτη δεκαετία του 20^{ου} αι. Όπως περιγράφεται στο κείμενο οι συνθήκες υπό τις οποίες ζούσε η εργατική τάξη στην Ελλάδα ήταν άθλιες: α. δεν υπάρχει βιομηχανική ανάπτυξη, β. οι συνθήκες εργασίας και υγιεινής ήταν εξαιρετικά υποβαθμισμένες, γ) δεν υφίσταται καμία εργατική νομοθεσία που να μεριμνά για τη θέσπιση ωραρίου (δωρο), ασφάλισης, ικανοποιητικής αμοιβής ή επιδόματος ασθενείας ή εργατικού ατυχήματος, δ) δεν υπάρχει μέριμνα για την απαγόρευση της παιδικής εργασίας.

Σταματέλος Χρήστος, Φιλολόγος

Επίσης, αξιοσημείωτο είναι ότι οι εργάτες δεν οργανώνονται και δε διεκδικούν τίποτε και σε μεμονωμένες περιπτώσεις που κινητοποιήθηκαν για να διεκδικήσουν καλύτερες συνθήκες εργασίας, αμοιβής και ασφάλισης απογοητεύθηκαν και δεν ξαναπροσπάθησαν. Είναι σαφής η παντελής έλλειψη εργατικού συνδικαλιστικού κινήματος που θα καθοδηγούσε και θα διαπραγματευόταν τέτοια αιτήματα.

Αυτές οι αφόρητες συνθήκες, αλλά και οι αλλαγές που προέκυψαν από τον Α' Π.Π. και τον αντίκτυπο της Ρωσικής Επανάστασης, δημιούργησαν τις πιέσεις ώστε να ωριμάσει γρηγορότερα το εργατικό κίνημα στην Ελλάδα και να διαδοθούν οι σοσιαλιστικές ιδέες (βλ. ΓΣΕΕ-1918, ΣΕΚΕ-1918, ΚΚΕ-1924).

Σταματέλος Χρήστος, Φιλόλογος

3. Οι οικονομικές συνθήκες κατά την περίοδο 1910-1922

- **1910-1922:** Νέα πολιτική αντίληψη ⇒ *Βενιζελισμός* = το ελληνικό κράτος μοχλός έκφρασης και ανάπτυξης του ελληνισμού (κυρίως στον οικονομικό τομέα).
- **αρχές και στόχοι:**
 - ενσωμάτωση του εκτός συνόρων ελληνισμού.
 - ενιαία εθνική και κρατική υπόσταση.
 - διεκδίκηση ισχυρής θέσης στον κόσμο.
 - θεσμικός εκσυγχρονισμός του κράτους.
 - ανάπτυξη των εθνικών παραγωγικών δυνάμεων.

THE OTTOMAN EMPIRE IN 1801.

Copyright

CAMB. UNIV. PRESS.

Σταματέλος Χρήστος, Φιλόλογος

➤ Μέσα υλοποίησης αυτής της πολιτικής:

- Ο Βενιζέλος συσπείρωσε την αστική τάξη που άκμαζε οικονομικά στην Ανατ. Μεσόγειο και ζητούσε πολιτική κυριαρχία.
- Ισχυρή παρουσία σε Ν. Ρωσία, Δούναβη, Ρουμανία, Πόντο, Μ. Ασία, Κων/πολη, Σμύρνη, Θεσ/νίκη, Αίγυπτο, Σουδάν, Αλεξάνδρεια.
- Προσπάθεια δημιουργίας ισχυρού εθνικού κέντρου ⇒ η Ελλάδα ως ισχυρή περιφερειακή δύναμη.
- Εθνικιστικά κινήματα απειλούσαν την παρουσία της ελληνικής αστικής τάξης.
- Ιδεολογικοί άξονες = «Μεγάλη Ιδέα» - εκσυγχρονισμός του κράτους.

- πλεονασματικοί προϋπολογισμοί
- (1911: έσοδα = 240.000.000, έξοδα = 181.000.000)

Σταματέλος Χρήστος, Φιλόλογος

Η υπερπόντια μετανάστευση:

Εμφανής η πρόοδος της οικονομίας το 1910 λόγω της μετανάστευσης στις ΗΠΑ ⇒ συνέπειες

- Αντιμετώπιση της αγροτικής κρίσης (σταφιδικό ζήτημα).
- Εκτόνωση των κοινωνικών εντάσεων.
- Ενίσχυση της οικονομίας της υπαίθρου, μέσω των εμβασμάτων.

Σταματέλος Χρήστος, Φιλολόγος

Η παραγωγή της σταφίδας αποτελούσε μια από τις βασικότερες δραστηριότητες των κατοίκων της βορειοδυτικής Πελοποννήσου.

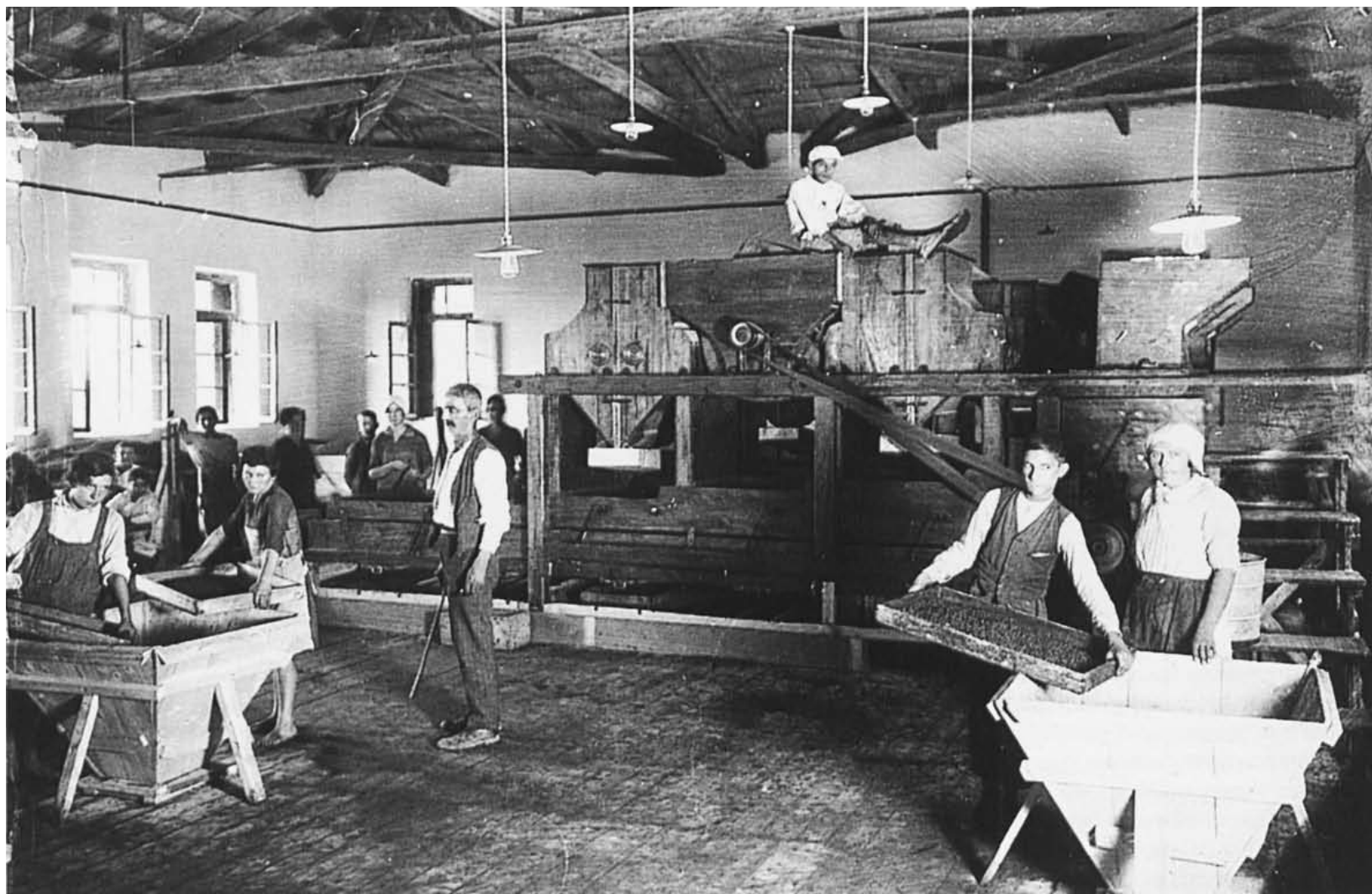
Φωτογραφία από το καθάρισμα της κορινθιακής σταφίδας.

Αθήνα, Φωτογραφικό Αρχείο Μουσείου Μπενάκη.

Σταματέλος Χρήστος, Φιλολόγος

Επεξεργασία σταφίδας στο Αίγιο (Fred Boissonas)

Σταματέλος Χρήστος, Φιλόλογος

Η σταφιδική κρίση ξέσπασε το 1893 ως απόρροια της μονοκαλλιέργειας και της μονοεξαγωγής της σταφίδας σε συνάρτηση με τη γενική οικονομική δυσπραγία της χώρας και τις αντίξοες διεθνείς συγκυρίες.

Η αλόγιστη επέκταση των σταφιδαμπελώνων καθ' όλη τη διάρκεια του 19ου αιώνα, ακολουθώντας συγκυριακές ανάγκες κατανάλωσης της σταφίδας, είχε ενταθεί με το άνοιγμα της γαλλικής αγοράς, την οποία οι σταφιδοπαραγωγοί της Πελοποννήσου περιέβαλλαν με υπέρμετρη αισιοδοξία για μόνιμη διοχέτευση του προϊόντος τους. Ενώ όμως η αγγλική αγορά, όπου η σταφίδα χρησιμοποιείτο σε ξηρά μορφή στη ζαχαροπλαστική για την κατασκευή διαφόρων γλυκισμάτων και κυρίως για την κατασκευή της παραδοσιακής πουτίγκας, που καταναλωνόταν ευρύτατα και από τα λαϊκά στρώματα, ήταν μόνιμη και σταθερή, η απορρόφηση της σταφίδας από τη Γαλλία, όπου χρησιμοποιείτο για την παρασκευή οίνων λαϊκής κατανάλωσης, είχε ημερομηνία λήξεως, εφόσον οφειλόταν στην καταστροφή των γαλλικών αμπελώνων από τη φυλλοξήρα. Η ανάκαμψη των γαλλικών αμπελώνων από την ασθένεια είχε ως αποτέλεσμα να κλείσει απότομα η γαλλική αγορά όσο απότομα είχε ανοίξει. Οι συνέπειες αυτού του γεγονότος υπήρξαν καταστροφικές για τη χώρα εφόσον πλέον υπήρχε ένα μόνιμο ετήσιο πλεόνασμα στην παραγωγή της κορινθιακής σταφίδας το οποίο ήταν αδύνατον να καταναλωθεί.

Καίτη Αρώνη-Τσίχλη, Ο πόλεμος της σταφίδας, Το Βήμα, 18/04/1999

Σταματέλος Χρήστος, Φιλολογος

Λιμάνι της Πάτρας, αρχές του 20ου αιώνα. Μετανάστες περιμένουν να επιβιβαστούν στο πλοίο που θα τους μεταφέρει σε κάποια υπερπόντια χώρα υποδοχής. Φωτ.: αρχείο ΕΛΙΑ

Σταματέλος Χρήστος, Φιλόλογος

Στο κατάστρωμα του πλοίου

Σταματέλος Χρήστος, Φιλόλογος

Αποβίβαση στο νησί "Έλλις" της Αμερικής.

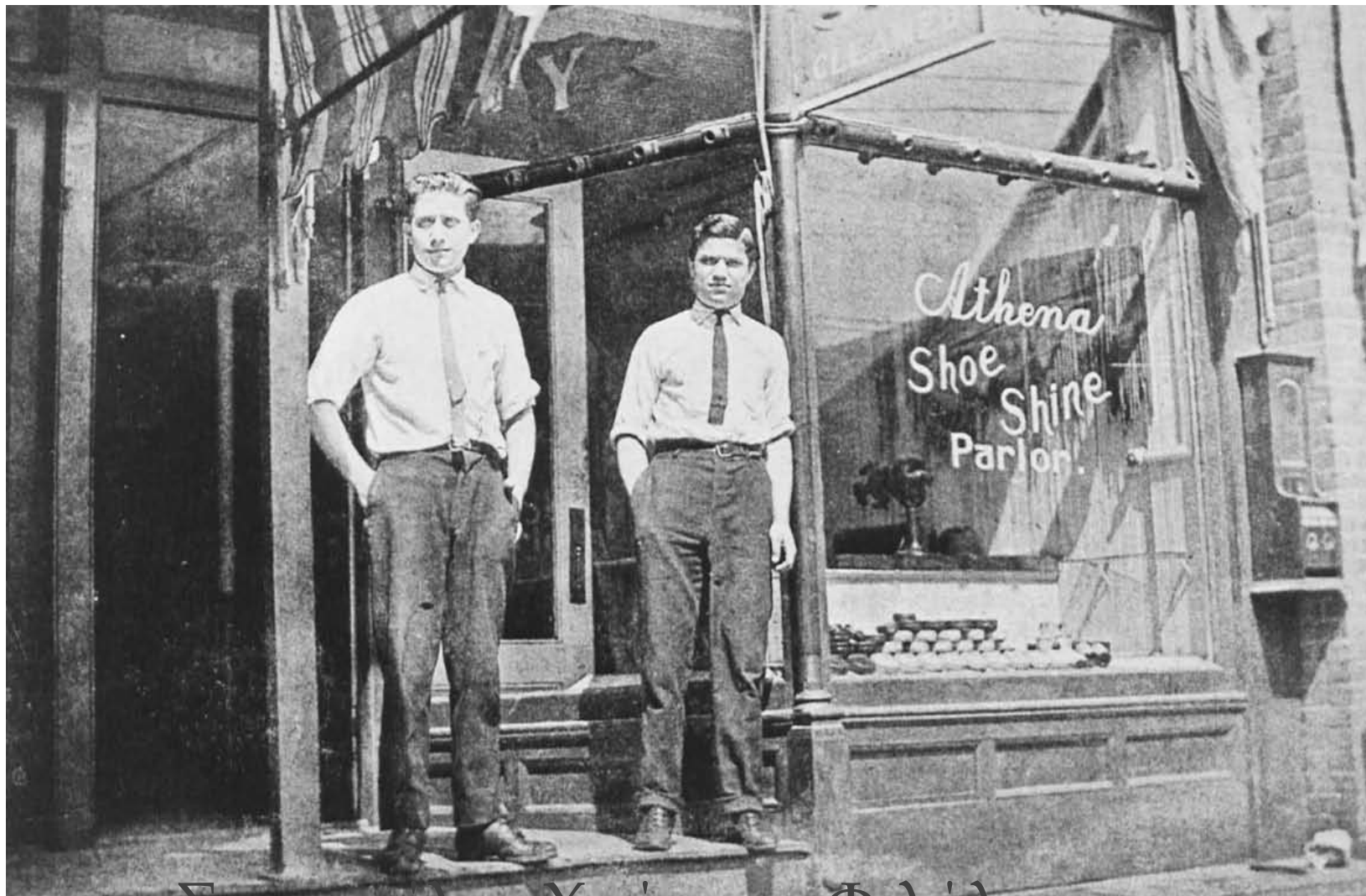
Σταματέλος Χρήστος, Φιλολογός

Καταγραφή μεταναστών στο νησί "Ελλης"

Σταματέλος Χρήστος, Φιλόλογος

Στιλβωτήριο με την επωνυμία «Αθήνα» με δύο Έλληνες
υπαλλήλους στο New Haven

Σταματελος Χρήτος, Φιλόλογος

Συνέπειες των Βαλκανικών πολέμων (1912-13):

- Δεν κλονίστηκε η οικονομία όπως σε πολεμικές συγκρούσεις το 19^ο αι.
- Η Ελλάδα βγήκε κερδισμένη από τον πόλεμο.
- Αύξησε τα εδάφη της κατά 70% (Ήπειρος, Μακεδονία, Νησιά Αιγαίου, Κρήτη).
- Αύξησε τον πληθυσμό της κατά 80%. (από 2,7 σε 4,8 εκατ.
- Ενσωμάτωση πλούσιων εδαφών (πεδινά & αρδευόμενα).

Σταματέλος Χρήστος, Φιλολόγος

- Νέες οικονομικές προοπτικές (κυρίως για τη γεωργική παραγωγή).
- Κύριο πρόβλημα: η παρουσία ισχυρών μειονοτικών ομάδων στις νέες περιοχές (λ.χ. στην Ήπειρο (1914): 166.000 Έλληνες-38.000 μουσουλμάνοι-5.000 Εβραίοι).

Συμπεράσματα:

- Η Ελλάδα έγινε υπολογίσιμη δύναμη.
- Ενέπνεε εμπιστοσύνη στις αγορές χρήματος και πιστώσεων.
- Έργο πλέον η ενσωμάτωση των νέων περιοχών.

Σταματέλος Χρήστος, Φιλολόγος

Σταματέλος Χρήστος, Φιλόλογος

Σταματέλος Χρήστος, Φιλόλογος

Πίνακας 8, σελ. 49:
«Η μετανάστευση στο εξωτερικό κατά την
περίοδο 1896-1935»

ΕΤΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ
1896-1900	11.000
1901-1905	51.000
1906-1910	122,000
1911-1915	128,000
1916-1920	67,000
1921-1925	50,000
1926-1930	41,000
1931-1935	15,000

Σταματέλος Χρήστος, Φιλολόγος

- **1896-1900:** Αμέσως μετά το θάνατο του Χ. Τρικούπη, αλλά και τον ατυχή ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897 αρχίζει δειλά-δειλά να εμφανίζεται κύμα μετανάστευσης προς το εξωτερικό, συνεπικουρούμενο από την ήδη εκδηλωθείσα σταφιδική κρίση.
- **1901-1905:** Το κύμα των μεταναστών προς το εξωτερικό μεγαλώνει, προκαλούμενο από τη φτώχεια της χώρας, τους πολέμους (μακεδονικό ζήτημα ήδη από το 1904) και την όλο και διογκούμενη σταφιδική κρίση.

- **1906-1910:** Ξεκινά με μεγάλους ρυθμούς η υπερπόντια μετανάστευση προς την Αμερική, η οποία παρουσιάζεται ως η γη των μεγάλων ευκαιριών. Το μακεδονικό ζήτημα συνεχίζεται μέχρι το 1908 και η σταφιδική κρίση διώχνει όλο και περισσότερους Έλληνες στο εξωτερικό. Η μετανάστευση προς τις ΗΠΑ εκτονώνει τις κοινωνικές κρίσεις και ενισχύει την οικονομία της υπαίθρου μέσω των εμβασμάτων που στέλνουν οι μετανάστες.

Σταματέλος Χρήστος, Φιλολόγος

- **1911-1915:** Σε αυτή την περίοδο έχουν ήδη λάβει χώρα δύο βαλκανικοί πόλεμοι που ανεξάρτητα από τη θετική για την Ελλάδα έκβασή τους έχουν ωθήσει πληθυσμό στη μετανάστευση, λόγω του φόβου και της ανασφάλειας που συνεπάγεται ένας πόλεμος. Έχουμε, επίσης, εισέλθει στον Α' Π.Π., γεγονός το οποίο επιτείνει την ανασφάλεια και ωθεί σε υπερπόντια μετανάστευση.
- **1916-1920:** Το ρεύμα μετανάστευσης γρήγορα θα μειωθεί, λόγω του υποβρυχιακού πολέμου που διεξάγουν οι Γερμανοί στον Ατλαντικό και της εισόδου της Αμερικής στο θέατρο του πολέμου (1917). Οι μαινόμενοι πόλεμοι (αρχικά ο Α' Π.Π. και κατόπιν η μικρασιατική εκστρατεία) μειώνουν το κύμα μετοίκησης στο εξωτερικό.

- **1921-1925:** Το κύμα των μεταναστών προς το εξωτερικό εξακολουθεί να μειώνεται, αφού στην Ελλάδα χρειάζονται εργατικά χέρια για να επιτευχθεί η ανασυγκρότηση μετά τη μικρασιατική καταστροφή και την αξιοποίηση των νέων περιοχών που έχουν ενσωματωθεί μετά τους Βαλκανικούς, Στη μείωση αυτή συντείνει και η ολοκλήρωση της Αγροτικής μεταρρύθμισης που είχε ξεκινήσει ο Βενιζέλος με την κυβέρνηση Εθνικής Άμυνας στη Θεσ/νίκη (1917).

Σταματέλος Χρήστος, Φιλόλογος

- **1926-1930:** Η μετανάστευση μειώνεται ακόμη περισσότερο λόγω των παραπάνω, αλλά και της θετικής πορείας στην οποία έχει εισέλθει η ελληνική οικονομία τη δεκαετία του '30 και στην οποία συνέβαλε άμεσα η ενσωμάτωση (γνώσεις-εργασία) του προσφυγικού στοιχείου.
- **1931-1935:** Η εντυπωσιακή μείωση της μετανάστευσης οφείλεται στο χρηματιστηριακό κραχ της Νέας Υόρκης (1929) και επηρέασε τη διεθνή οικονομία και τις πολιτικές εξελίξεις για τα επόμενα δέκα χρόνια. Οι ευρωπαϊκές οικονομίες καταρρέουν διαδοχικά (μετά την κατάρρευση της αμερικάνικης οικονομίας) και παύει πλέον να υφίσταται ως λύση η αναζήτηση καλύτερης ζωής εκτός συνόρων.

4. Ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος

- **1915-1917:** συμμετοχή της Ελλάδας στον Α' Π.Π.
- Διχασμός: σύγκρουση του Παλατιού με το Βενιζέλο.
- Κυβέρνηση Εθνικής Άμυνας από τον Βενιζέλο στη Θεσ/νίκη ⇒ διάσπαση της χώρας σε 2 κράτη.
- Συμμαχικός αποκλεισμός και συγκρούσεις ⇒ μεγάλο οικονομικό και κοινωνικό κόστος, υπονόμευση των κεκτημένων.
- 1917: ενοποίηση της χώρας υπό τον Βενιζέλο με την επέμβαση των Συμμάχων.
- Είσοδος της χώρας στον Α' Π.Π.

Σταματέλος Χρήστος, Φιλόλογος

Α' ΠΠ: Εγκάρδια Συνεννόηση (Αντάντ) vs Κεντρικές Δυνάμεις

Σταματέλος Χρήστος, Φιλολόγος

➤ **Θεωρητικός Δανεισμός:**

- Αδυναμία ανάληψης του πολεμικού κόστους χωρίς τη βοήθεια των Συμμάχων.
- Ιδιόμορφος δανεισμός – σύναψη μεγάλων δανείων από:
 - Γαλλία (300 εκατ. φράγκα)
 - Μ. Βρετανία (12 εκατ. λίρες)
 - ΗΠΑ (50 εκατ. δολάρια).

Σταματέλος Χρήστος, Φιλολόγος

- Ωστόσο: τα χρήματα δε δόθηκαν στην Ελλάδα.
- Θεωρήθηκαν κάλυμμα για την έκδοση πρόσθετου χαρτονομίσματος.
- Απόθεμα (σε χρυσό/συνάλλαγμα) που δε βρισκόταν υπό τον έλεγχο της χώρας.
- Χρηματοδότηση μέσω των δανείων ⇒
 - μακεδονικό μέτωπο,
 - εκστρατεία σε Ουκρανία και Κριμαία,
 - Α' φάση μικρασιατικής εκστρατείας.

Σταματέλος Χρήστος, Φιλολόγος

➤ Η διχοτόμηση της δραχμής:

- **Νοέμβριος 1920:** Εκλογική ήττα Βενιζέλου – Νίκη Αντιβενιζελικών – Επαναφορά του Κων/νου – Δυσaréσκεια των Συμμάχων.

- **Συνέπειες:**

- Οι Σύμμαχοι απέσυραν την κάλυψη του χαρτονομίσματος.
- Τμήμα του νομίσματος που κυκλοφορεί παύει να έχει κάλυψη.
- Παθητικό του κρατικού προϋπολογισμού από το 1918 και μετά.
- Προβλήματα από το δαπανηρό πόλεμο στη Μ. Ασία.

Σταματέλος Χρήστος, Φιλολόγος

- Τα δημόσια οικονομικά σε πλήρες αδιέξοδο $\Rightarrow$
- (Μάρτιος 1922): εσωτερικό, αναγκαστικό δάνειο.
- «Διχοτόμηση της δραχμής»: υποχρεωτικός δανεισμός του Κράτους με ομόλογα 20ετούς διάρκειας
- Το νόμισμα χάνει τη μισή ονομαστική του αξία, ενώ η άλλη μισή κατατίθεται στο δημόσιο ταμείο $\Rightarrow$ έσοδα 1,2 δρχ. για το Κράτος.
- Επανάληψη του μέτρου το 1926.
- Το μέτρο δε μπόρεσε να προλάβει τη μικρασιατική καταστροφή (Αυγ. 1922).

Σταματέλος Χρήστος, Φιλόλογος

Οι κάτοχοι των χαρτονομισμάτων θα κρατούσαν το αριστερό κομμάτι (που ονομαζόταν στην καθομιλουμένη «Σταύρος», επειδή είχε χαραγμένο πάνω του το κεφάλι του Γεωργίου Σταύρου), το οποίο θα είχε την αξία των 50 δραχμών, και το δεξιό κομμάτι (που ονομαζόταν αντιστοίχως «στέμμα») θα επιστρεφόταν στην Εθνική Τράπεζα, η οποία θα έδινε μian απόδειξη (αργότερα θα τυπώνονταν κανονικοί τίτλοι που θα αντικαθιστούσαν την απόδειξη) για τη συμμετοχή τους στο αναγκαστικό δάνειο.

Σταματελος Χρηστος, Φιλολογος

5. Η οικονομική ζωή κατά την περίοδο 1922-1936

- **1922:** η καταστροφή μεταβάλλει τα δεδομένα της ελληνικής κοινωνίας $\Rightarrow$ άφιξη και αποκατάσταση των προσφύγων.
- **Πρόσφυγες:**
 - Ελλάδα = 1.230.000 Έλληνες, 45.000 Αρμένιοι
 - Τουρκία = 610.000 μουσουλμάνοι

Σταματέλος Χρήστος, Φιλολόγος

- **Συνέπειες:**

- Ανατροπή δεδομένων και ισορροπιών στην ελληνική κοινωνία και οικονομία.
- Ανάγκη εκσυγχρονισμού της ελληνικής διοίκησης.
- 1923-24: πολλαπλασιασμός των θυμάτων (ελαιοσιάνωση) ⇒ ανάγκη αποτελεσματικής παρέμβασης του κράτους.
- Πολιτική αστάθεια, διχασμός, περίοδος αβασίλευτης δημοκρατίας, επεμβάσεις του στρατού, πραξικοπήματα ⇒ δυσχεραίνουν το έργο της κρατικής παρέμβασης.

- **Εκτίμηση:**

- Επαρκής αντίδραση του κρατικού μηχανισμού σε σχέση με το πρόβλημα.
- Αξιοποίηση μουσουλμανικών περιουσιών (5-10 δις).
- Αποτελεσματική εξωτερική βοήθεια.

Σταματέλος Χρήστος, Φιλόλογος

6. Η ελληνική οικονομία κατά την περίοδο του μεσοπολέμου

- **1919-1939 (Μεσοπόλεμος):** παρά τη Μικρασιατική καταστροφή η Ελλάδα αποκτά μια σειρά από πλεονεκτήματα που οδηγούν σε θετική οικονομική πορεία.
- **Λόγοι:**
 1. Εθνική ομογενοποίηση (σε αντίθεση με γειτονικά κράτη μετά την ανταλλάγή των πλυθυσμών περιλαμβάνει μόνο 7% μειονότητες).
 2. Ολοκλήρωση της αγροτικής μεταρρύθμισης (ήδη από το 1917 και με την αποκατάσταση των προσφύγων).

* Με το όρο «Μεσοπόλεμος» ονομάζουμε το διάστημα που μεσολάβησε ανάμεσα στο τέλος του Α' ΠΠ (28 Ιουν. 1919 – Συνθήκη των Βερσαλλιών) και την έναρξη του Β' ΠΠ (1 Σεπ. 1939 – εισβολή των Γερμανών στην Πολωνία)

Σταματέλος Χρήστος, Φιλόλογος

3. Προώθηση της αστικοποίησης (1/3 του πληθυσμού στα αστικά κέντρα, ιδιαίτερα μετά την έλευση των προσφύγων).
4. Βελτίωση υποδομών και υιοθέτηση αναπτυξιακών πολιτικών.
5. Επίλυση προβλημάτων που βασάνιζαν τα άλλα βαλκανικά κράτη.
6. Συγκέντρωση Ελλήνων στο εθνικό κράτος – εξάλειψη του ανταγωνιστικού κοσμοπολιτισμού $\Rightarrow$ η Ελλάδα αποτελεί πλέον πρωταρχικό πεδίο οικονομικών δραστηριοτήτων.
7. Οι γνώσεις, ο πολιτισμός, η διάθεση για εργασία και αναδημιουργία των προσφύγων.

Σταματέλος Χρήστος, Φιλόλογος

7. Οι μεγάλες επενδύσεις

➤ Οι ραγδαίες αλλαγές μετά τη μικρασιατική καταστροφή ⇒ ανάγκη για σημαντικές επενδύσεις, λόγω των κοινωνικών αλλαγών και της αύξησης του πληθυσμού.

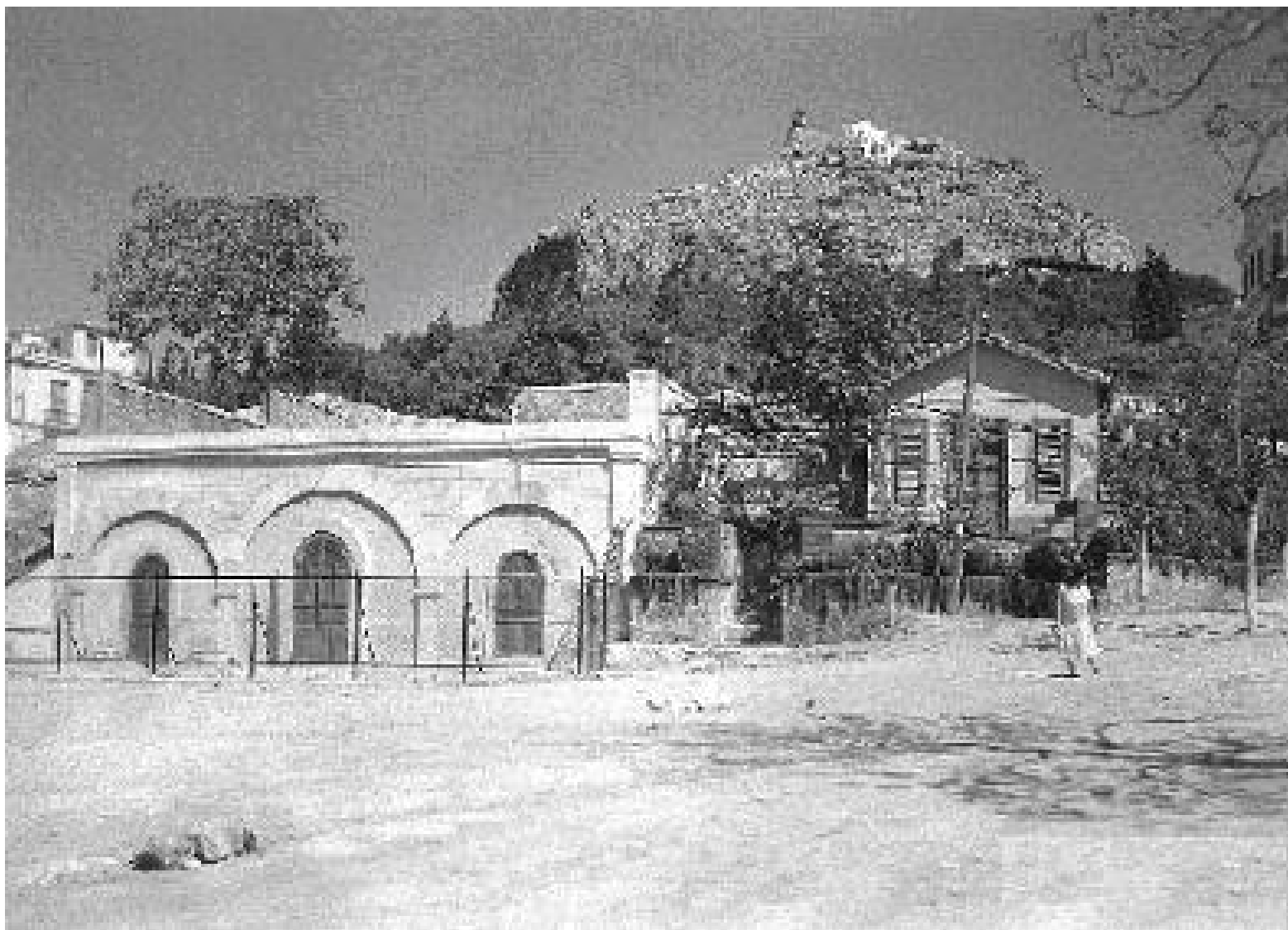
- **Στην Αθήνα:**

1. Ο πληθυσμός ξεπερνά το 1 εκατ. ⇒ αδυναμία υδροδότησης από το Αδριάνειο υδραγωγείο 1925: κατασκευή του φράγματος και της τεχνητής λίμνης του Μαραθώνα (Ούλεν).

Σταματέλος Χρήστος, Φιλόλογος

1. Βρετανική Πάουερ: μονάδες παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος.
 2. Δημιουργία σύγχρονου δικτύου ηλεκτροκίνητων τραμ και λεωφορείων.
 3. Γερμανικές εταιρίες: τηλεφωνικό δίκτυο.
 4. Αντιπλημμυρικά έργα – διευθέτηση χειμάρρων.
- **Στην υπόλοιπη χώρα:**
 - Ανάπτυξη υποδομών της χώρας: εγγυιοβελτιωτικά έργα $\Rightarrow$ αύξηση καλλιεργούμενων εδαφών.
- Σταματέλος Χρήστος, Φιλολόγος

Η δεξαμενή το 1936

Σταματέλος Χρήστος, Φιλόλογος

Το **Αδριάνειο Υδραγωγείο** και η **Δεξαμενή** λειτούργησαν υδροδοτώντας την περιοχή της Αθήνας μέχρι την εποχή της Τουρκοκρατίας. Τότε πια το Υδραγωγείο εγκαταλείφτηκε, με αποτέλεσμα να πέσουν τα σαθρά τοιχώματα του και να φραχθεί μεγάλο τμήμα του από χώματα. Έτσι, το Υδραγωγείο περιήλθε σε αχρηστία, όπως και η Δεξαμενή και τα περισσότερα μικρότερα υδραγωγεία που λειτουργούσαν από την αρχαιότητα στην Αθήνα. Το 1840 λειτούργησαν και πάλι. Η μεγάλη αύξηση του πληθυσμού της Αθήνας "δημιούργησε" ένα νέο επάγγελμα, του νερουλά. Οι άνθρωποι αυτοί μετέφεραν νερό στην Αθήνα από τα βόρεια προάστεια. Το 1925 υπογράφηκε σύμβαση του ελληνικού δημοσίου με την αμερικανική εταιρεία ULEN, για την κατασκευή έργων για την υδροδότηση της πρωτεύουσας.

Μόλις το 1870 ανακαλύφθηκε και η **δεξαμενή του Κολωνακίου**, σημείο κατάληξης των αρχαίων αγωγών μεταφοράς νερού στην πόλη. Τους προηγούμενους αιώνες η δεξαμενή είχε αχρηστευτεί σταδιακά, μετατρέπόμενη αρχικά σε στάνη, αργότερα σε εκκλησία, ενώ στη συνέχεια επιχωματώθηκε και ξεχάστηκε από τους κατοίκους. Η αρχαία δεξαμενή ανακατασκευάστηκε και επεκτάθηκε, φτάνοντας σε χωρητικότητα τα 2200 κυβικά μέτρα. Λειτούργησε ως κομβικό σημείο του συστήματος ύδρευσης της Αθήνας έως το 1940.

Σταματέλος Χρήστος, Φιλολόγος

Τα εγκαίνια του υδραγωγείου της ΟΥΛΕΝ

Σταματέλος Χρήστος, Φιλολόγος

Η τεχνητή λίμνη και το φράγμα του Μαραθώνα

Σταματέλος Χρήστος, Φιλόλογος

Ένα από τα πρώτα ηλεκτρικά τραμ της Αθήνας

Σταματέλος Χρήστος, Φιλόλογος

Οδηγοί, εισπράκτορες, λεωφορειούχοι, εργαζόμενοι σε συνεργεία, ταξί διαδηλώνουν μπροστά στη Βουλή στις 31.1.1927, όταν η κυβέρνηση εισάγει προς συζήτηση τη σύμβαση που έδινε στην εταιρεία Power το αποκλειστικό δικαίωμα εκμετάλλευσης του ηλεκτρισμού των τραμ και των λεωφορείων. (Επιζωγραφισμένη φωτο, Αρχείο ΓΣΕΕ)

Σταματέλος Χρήστος, Φιλολόγος

«Αι επτά πληγαί της Ελλάδος», σκίτσο στην Εφημ. Καθημερινή, 5.1.1927

Σταματέλος Χρήστος, Φιλόλογος

8. Η Τράπεζα της Ελλάδας

- **1927:** με αφορμή την παροχή πρόσθετου δανείου από την ΚΤΕ $\Rightarrow$ ζήτημα δημιουργίας Κεντρικής Κρατικής Τράπεζας.
- **Αρμοδιότητες $\Rightarrow$**
 1. Διαχείριση χρεών.
 2. Έκδοση χαρτονομίσματος.
 3. Ενιαία εφαρμογή της κυβερνητικής οικονομικής πολιτικής.

Σταματέλος Χρήστος, Φιλόλογος

- **ΙΔΡΥΣΗ:** Μάιος 1927 (παρά τις αντιδράσεις της Εθνικής Τράπεζας) ⇒ λειτουργία ένα χρόνο μετά.

Άμεσες επιτυχίες:

1. Πέτυχε σταθερές ισοτιμίες της δραχμής με τα ξένα νομίσματα.
2. Στήριξη της έκδοσης χαρτονομίσματος σε αποθέματα χρυσού και συναλλάγματος.
3. Εξασφάλιση μετατρεψιμότητας του εθνικού νομίσματος σε χρυσό.

Μακροπρόθεσμα αποτελέσματα:

4. Οδήγησε τα οικονομικά σε περίοδο ευφορίας.
5. Βελτίωση πιστοληπτικής ικανότητας του κράτους.
6. Ενίσχυση της εισροής συναλλάγματος και επενδύσεων.
7. Επέτρεψε τις πολιτικές, θεσμικές, οικονομικές πρωτοβουλίες της τελευταίας κυβέρνησης Βενιζέλου (1928-1932), μέχρι την έλευση στην Ευρώπη της οικονομικής κρίσης (ΝΥ, 1929)

Σταματέλος Χρήστος, Φιλόλογος

Συγκέντρωση διαμαρτυρίας επενδυτών στα σκαλιά του κτιρίου
απέναντι από το Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης, τη Μαύρη Πέμπτη
24 Οκτωβρίου 1929, ημέρα έναρξης του κραχ στις Ηνωμένες
Πολιτείες

Σταμάτελος Χρήσιος, Φιλολόγος

Ουρά ανέργων για τη διανομή ψωμιού στο Bryant Park της Νέας Υόρκης κατά τη διάρκεια της Μεγάλης Ύφεσης (Great Depression).

Σταματέλος Χρήστος, Φιλόλογος

Πρόχειρο κατάλυμα αστέγων στη Νέα Υόρκη, μετά το κραχ του 1929.

Σταματέλος Χρήστος, Φιλολόγος

9. Η κρίση του 1932

- Πριν την κρίση: ευοίωνες προοπτικές για την ελληνική οικονομία:
 - Εμπιστοσύνη σε ένα καλύτερο οικονομικά μέλλον.
 - Απομάκρυνση από τις σκοτεινές εποχές της δεκαετίας του '20.
 - Έκλειναν οι πληγές του παρελθόντος.
 - Περιορισμός της φτώχειας.
 - Το ελληνικό κράτος σχεδίαζε με αισιοδοξία το μέλλον.

- **Μετά την κρίση του 1929: οικονομικές συνέπειες**
 1. Ανεπιτυχείς προσπάθειες της ελληνικής κυβέρνησης να αποτρέψει την κρίση.
 2. Εξάντληση των αποθεμάτων σε χρυσό και συνάλλαγμα.

Σταματέλος Χρήστος, Φιλολόγος

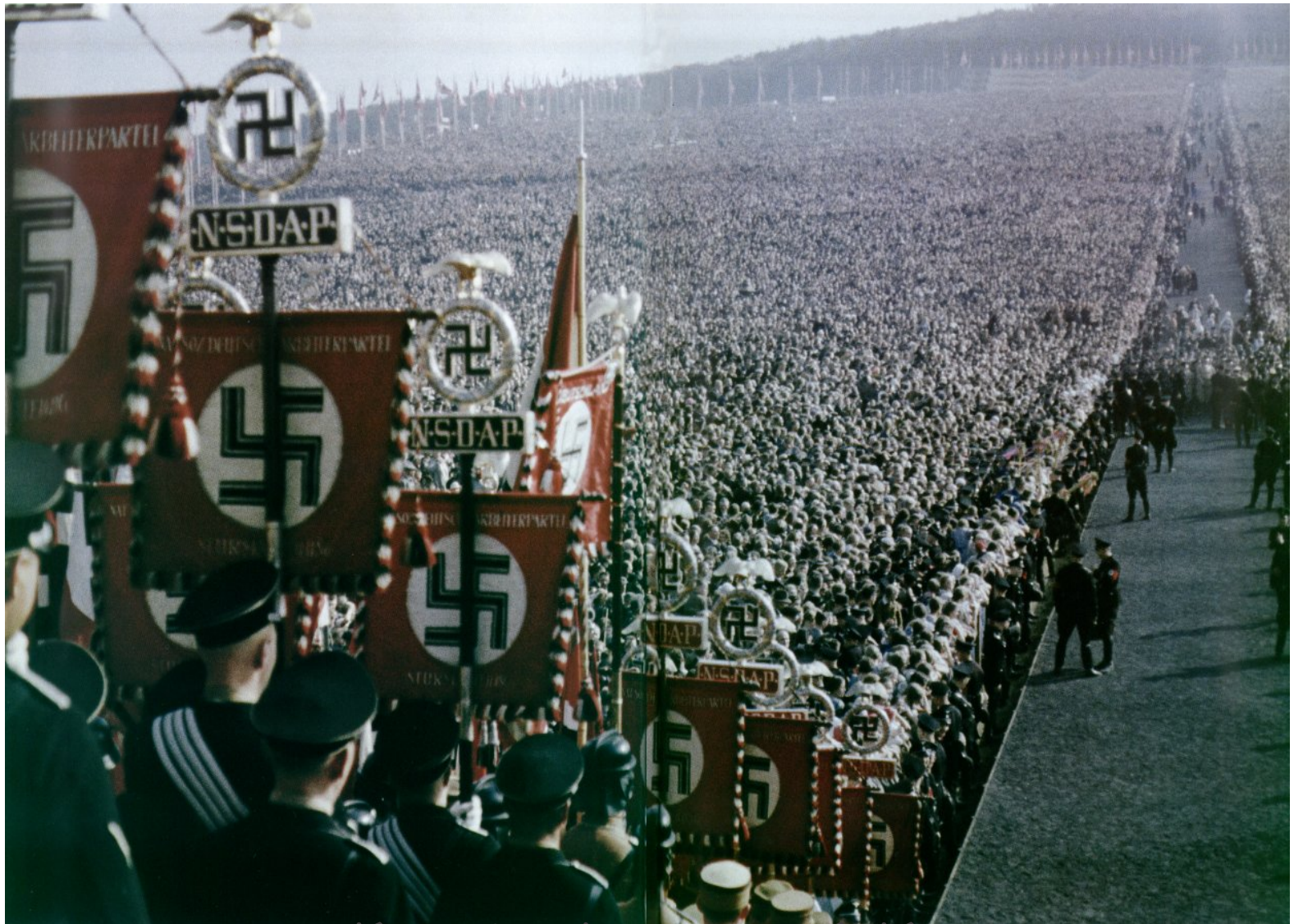
3. Αναστολή μετατρεψιμότητας του νομίσματος και εξυπηρέτησης των εξωτερικών δανείων (Άνοιξη 1932)
4. Ισχυρός κρατικός παρεμβατισμός στα οικονομικά θέματα (κυρίως στις εξωτερικές συναλλαγές).
5. Πολιτικού προστατευτισμού με σκοπό την αυτάρκειας.
6. Η Ελλάδα στο χώρο της κλειστής οικονομίας ⇒ γραφειοκρατία έναντι ελεύθερων οικονομικών συμφωνιών.
7. Εξωτερικό εμπόριο ⇒ μέθοδος διακανονισμού «κλήρικ» = οι διεθνείς συναλλαγές δε γίνονται με βάση το μετατρέψιμο συνάλλαγμα αλλά με διακρατικές συμφωνίες συμψηφιστικής ανταλλαγής εμπορευμάτων, στο πλαίσιο ειδικών λογαριασμών ⇒ για την Ελλάδα εμπεριέχει και θετικά αποτελέσματα.

Σταματέλος Χρήστος, Φιλολόγος

- 8. Πολιτικές συνέπειες της κρίσης του 1932:**
- Ανάδειξη ισχυρών συγκεντρωτικών κρατών ⇨
 - Κυριαρχία ολοκληρωτικών κινημάτων και καθεστώτων στην Ευρώπη.
 - Άνοδος δικτατορικών ή φασιστικών καθεστώτων.
 - 4^η Αυγούστου 1936: με την ανοχή του βασιλιά ο Ι. Μεταξάς καταλύει την κοινοβουλευτική δημοκρατία και επιβάλλει δικτατορία στην Ελλάδα.

Σταματέλος Χρήστος, Φιλόλογος

1936: Άνοδος του Χίτλερ στη Γερμανία

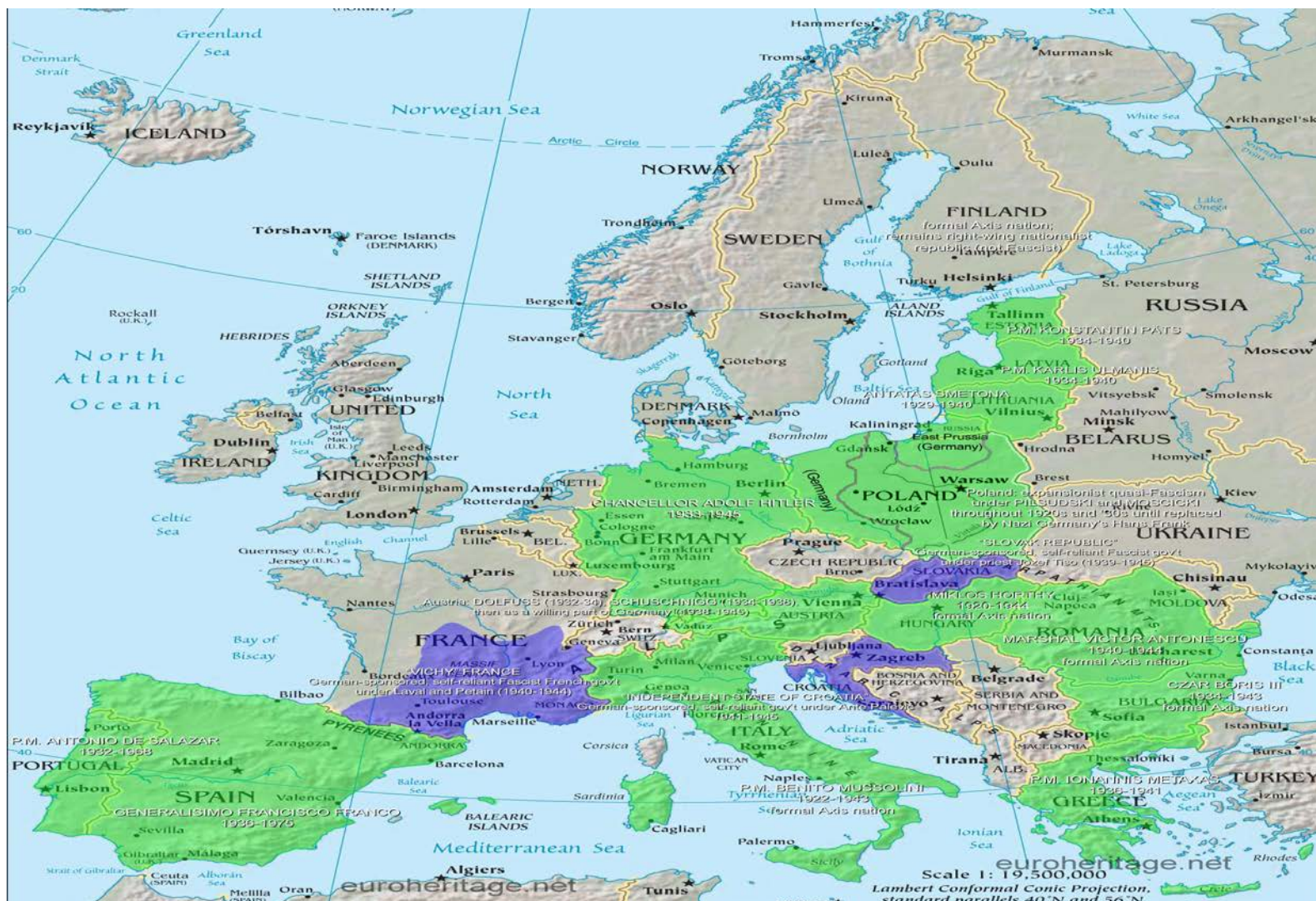

Σταματέλος Χρήστος, Φιλόλογος

Μέλη της ΕΟΝ χαιρετούν τον Μεταξά

Σταματέλος Χρηστός, Φιλολόγος

Χάρτης της Ευρώπης όπου απεικονίζονται τα ολοκληρωτικά καθεστώτα στη διάρκεια του Μεσοπολέμου

Σταματέλος Χρήστος, Φιλολόγος